

Adders op laag water zoeken

Uit de indexgrafieken op bladzijde 5 is op te maken dat de adder er momenteel niet slecht voor staat in Nederland. De landelijke trend geeft aan dat er de laatste jaren gemiddeld genomen geen grote schommelingen zijn in het aantal waargenomen adders op de trajecten: de trend is 'stabiel'. Als we de verschillende regio's apart bekijken blijkt er wel het één en ander aan de hand te zijn. De adders in de Drents-Friese heidegebieden lijken over het algemeen inderdaad weinig te duchten te hebben. Gemiddeld genomen blijft de trend al sinds 1994 rond de honderd hangen en de laatste vijf jaar zelfs iets daarboven. De adders van de hoge zandgronden van Midden Nederland daarentegen volgen grofweg dezelfde bewegingen als die van Noord-Nederland, maar veel heftiger en ook iets minder positief: De index blijft over het algemeen onder de honderd hangen. Dat de index wat heftiger schommelt is ook een gevolg van het kleinere aantal trajecten in Midden Nederland, waardoor grote aantalverschillen op één enkel traject al snel meer invloed heeft op het gehele trendverloop van de regio.

Adders in laagveen zorgelijk

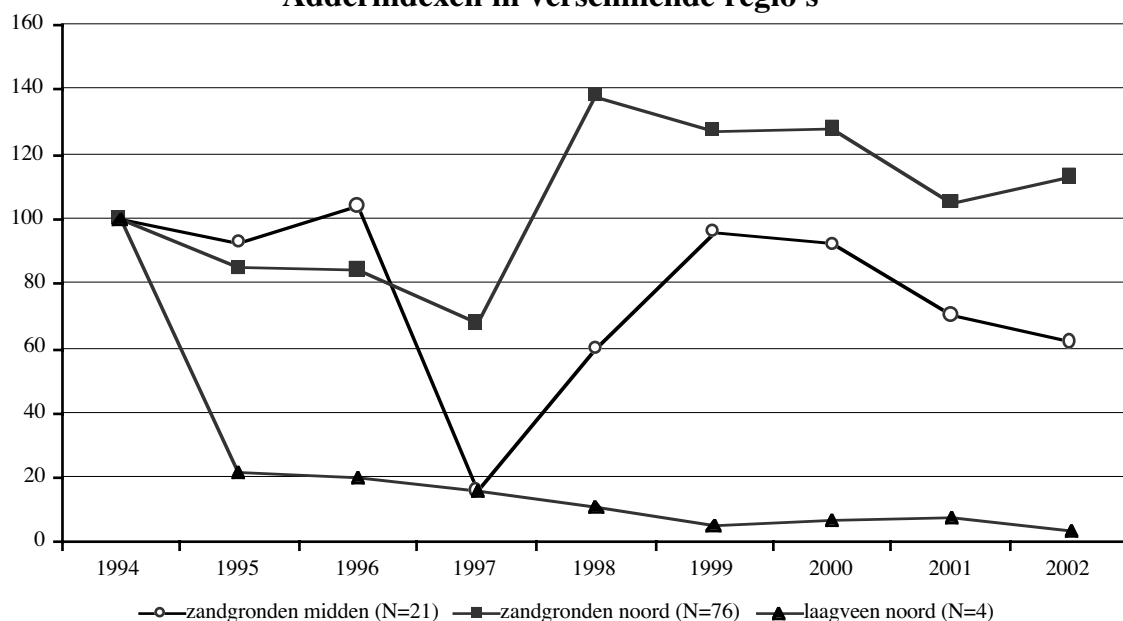
Bron van zorgen zijn de populaties adders die in laagveengebied voorkomen. Vooralsnog kennen we maar één regio in Nederland met adderpopulaties op laagveen en dat is in het zuidwesten van Friesland. In twee

gebieden aldaar, Oosterschar en Haulsterbos worden adders gevolgd sinds het begin van het Meetnet Reptielen en in beide gebieden staat de adderpopulatie sterk onder druk. In het Haulsterbos houdt Sjoerd Bakker, boswachter bij Staatsbosbeheer, de adders in de gaten. Al valt er momenteel niet zo veel meer in de gaten te houden, want al loopt hij nog ieder jaar zijn traject een aantal keer, adders ziet hij er sinds 1996 al niet meer.

Hakhout

Het Haulsterbos bestaat uit een voormalig eikenhakhoutbos, waar de adders op de open plekken in het bos lagen. Volgens Sjoerd is er de laatste jaren vrijwel niets in het beheer veranderd wat het achteruitgaan van de adders zou kunnen verklaren. Joure ligt echter dichtbij, dus mogelijk dat er door mensen in het verleden wel dieren zijn weggevangen. Maar Sjoerd acht het niet waarschijnlijk dat hiermee de hele populatie uitgeroeid zou kunnen worden, ook al is het nog zo'n klein gebiedje. Wellicht dat de adderpopulatie in een verder verleden al een flinke klap heeft gekregen bij het stopzetten van de hakhoutcultuur, waarna het bos zich vormde, maar dat de laatste dieren het nog lang hebben uitgehouden op de open plekjes in het bos. Mogelijk dat inteelt vervolgens de genadeklap heeft toegediend aan de laatste adders in dit geïsoleerde leefgebied. Sjoerd heeft

Adderindexen in verschillende regio's

echter nog hoop. Enkele jaren geleden is er nog een dier gezien op één van de voormalige weilandjes in het bos. Daar gaat hij komend jaar zijn zoektocht op richten.

Oosterschar

Hoewel het gebied iets groter is, is ook de adderpopulatie in het nabijgelegen Oosterschar niet erg groot. In dit gebied, waar Teun Veldman de adders zeer intensief volgt, is het aantal vindplaatsen op de vingers van één hand te tellen. Ook het aantal adders wat daar ligt houdt niet over. Daar komt nog eens bij dat de populatie sterk onder druk staat als gevolg van diverse ingrepen. Zo is een gedeelte van het gebied ingericht als wetland. Hiervoor is omstreeks 1999 het waterpeil flink opgezet. Weg adders, en ook weg looproute. Teun ging met de lieslaarzen aan nog wel kijken; adders waren niet meer te vinden. De waterpeilverhoging van dit deel van het gebied had tot gevolg dat behalve de adders, ook recreanten verhuisden naar een hoger liggend deel van Oosterschar. De pech wil echter dat juist langs het overgebleven wandelpad een andere ligplaats van adders voorkwam. Door de verhoogde recreatiedruk van wandelaars en loslopende honden nam de verstoring zodanig toe dat ook hier het aantal adders afnam.

beheer

Ook over twee andere vindplaatsen in Oosterschar maakt Teun zich zorgen. Op één van deze plekken staat het waterpeil dit jaar ook behoorlijk hoog, al zijn de overwinteringsplaatsen gelukkig wel droog gebleven. Maar hier neemt zowel de verstoring door recreanten, als de verruiging met braam en berkenopslag toe. Elders in het gebied is de laatste van de vier vindplaatsen juist in september vrij rigoureuus gemaaid, strak langs de bosrand af. Waarschijnlijk zijn daarbij de adders, inclusief de jongen, weggemaaid. Juist doordat het zo'n kleine populatie is, met een beperkt aantal vindplaatsen, kunnen dit soort onbedoelde beheersfouten grote gevolgen hebben. Teun heeft echter goed contact met de beheerder, die rekening wil houden met de adders, zodat dit soort dingen in de toekomst niet hoeven te gebeuren. Het zou zonde zijn als deze laatste geïsoleerde adderlocaties op laagveen zouden verdwijnen. Dan hebben we alleen nog adders op hoogveen en zandgrond.

Close-up van adderkop, foto: Edo van Uchelen

